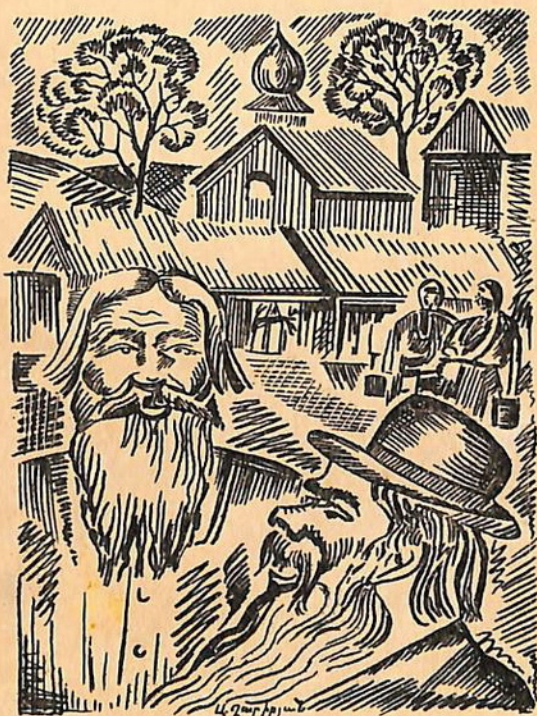

Ա.Ս. ՊՈՒՇԿԻՆ

ՏԵՐՏԵՐՆ ՈՒ ԻՐ ԲԱՆՈՒԻ

ԾԱՌԱՆ

19 ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏ 37

Ա. Ս. ՊՈՒՇԿԻՆ

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1961 թ.

ՏԵՐՏԵՐՆ ՈՒ ԻՐ ԲԱԼԴԻԻ ԾԱՌԱՆ

Քարգվ. Ա.Թ. ԿՆԿՈՑԱՆ

Նկարները Ա. ՂԱՐԻՑՅԱՆԻ

A II 24134 7088 868

ՊԵՏՂՐԱՏ

ՀԼԿՅԵՄ ԿԿ ԿԻՑ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ՑԵՐԵՎՈՆ

1937

Խմբագիր՝ Ռուբ. Զ ա ռ յ ա ն
Տեխ. խմբագիր՝ Լ. Ռ ճ ա ն յ ա ն
Որբագրիչներ՝ Հ. Մանուկյան յեվ Հ. Գալստյան

Իլավիսի յիպոթ Կ—4522, Հրատ. 4000

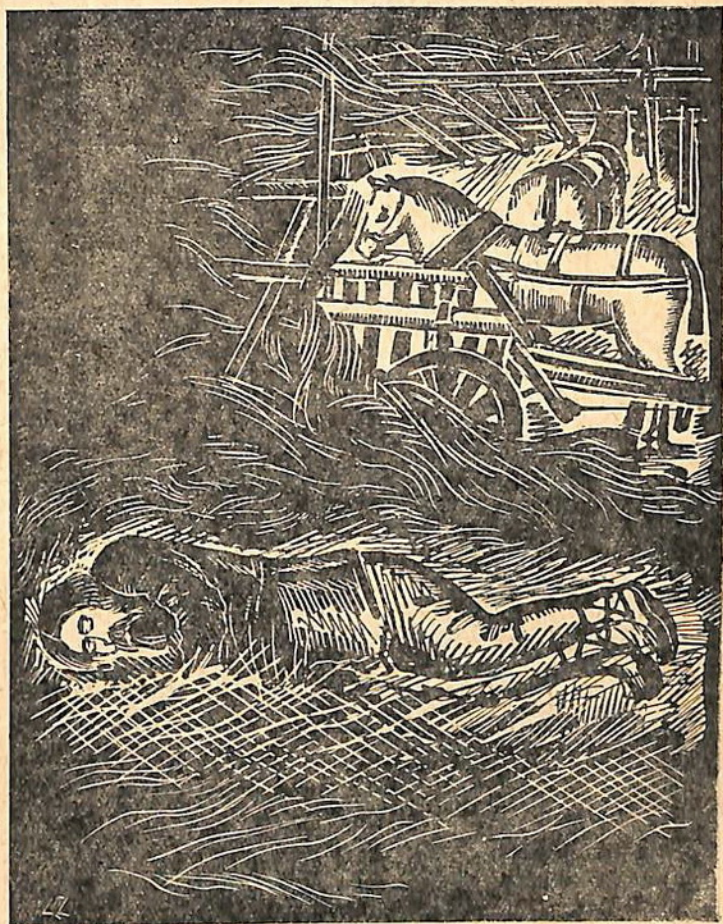
Պատվեր 284, Տիրամ 3000

Պետրոսի տարան, Յերեվան, ԻԻ Անուկյանցի, 4

Մի ժլատ տերտեր —
Հարուստ, տնատեր —
Վաղ գնաց շուկա,
Վոր գործը հոգա,
Հետ դառնա տուն գա:
Ետ տեր ժլատին
Պատահեց Բալդին,
Սաափ. «որհնիր, տեր,
Ի՞նչ կուզես, տերտեր»:
— Կուզեմ մի ծառա,
Շատ բան խմանա,
Սպրի շոր հացով,
Լինի խոհարար,
Զրապահ, դուրգար.
Շատ եժան վարձով:
— «Մ' տեր, ինձ վարձիր,
Կուզես քար բարձիր.
Մի կլոր տարի
Ինձ տանդ պահի.
Թե ուտիս, թե պաս,
Տուր ինձ լոկ սպաս.
Ու տարվա վերջին
Քո տանը միջին
Թող միջամատով
Յերեք հաս կրտսոց

Տամ քո ճակատով,
Ահա իմ վարձը —
Վերջացած հարցը»:
Տերտերը խորեց,
Ճակատը քորեց.
Կրտսոցները իրա մեջ
Բան չընաշվեց, ասով՝ հեշ
Կրտսոց ել կա, կրտսոց ել
Յեվ մոռացվեն գուցե ել:
Համաձայնեց պայմանին
Յեվ առն բերեց ծառային.

Ինչպես ցույց տվավ փորձը,
Բալդին գիտեր իբ գործը.
Արի չեր մարդը,
Վարուժ եր արարը,
Պահում եր նա ձին,
Հասնում եր հնձին,
Նա քիչ եր քնում,
Շուտ եր վեր կենում,
Շուկա չեր գնում,
Տան պաշար առնում,
Տանը ջուր կրում,
Ոջախը վառում,
Վրան ձու խաշում,
Խաշում ու կպճում,
Յերբեք չեր վիճում:
Հիացել եր իրիցկինը.
Վրան ցավում եր աղջիկը.
«Հայրիկ» կանչում ասն փոքրիկը,
Վոր նստում եր Բալդու գիրկը:
Տերտերը միայն
Չեր սիրում նրան.

Յերբ հիշում եր Բալդու մատը
Ճըքճըքում եր ծեր ճակատը:

Տարին անցնում է որերը,
Իսկ տերտերը, մտամոլոր,
Վնչ ուտում է, վնչ էլ խմում,
Տարվա վերջին է սպասում:

Ահա մի որ
Խեղճ ու մոլոր
Են քահանան
Իրիցկինկան
Խոստովանեց
Ամեն մի բան.

Իրիցկինը՝ — «լես թույլ չեմ տա,
Ա՛ տեր, Բալդին ճակատիդ տա.

Յեկ ղիբ նրան այնպես գործի
Վոր նա իրա ուժը փորձի,
Են գործն անել չկարենա /

Ու ամոթով դատարկ գնա»:

Ուրախացավ են տերտերը. —

Իսկուչն և եթ — հենց նուչն որը

Ասավ. «Բալդի, սատանեքը

Դեռ չեն ավել տնորհնեքը,

Գնա — ուզիր ապառիկս,

Յերեք տարեն առնելիքս»:

Բալդին մի հեզ

Ծառայի պես

Կեսը կամա,

Կեսն ակամա,

Յելավ գնաց ծովի քովը

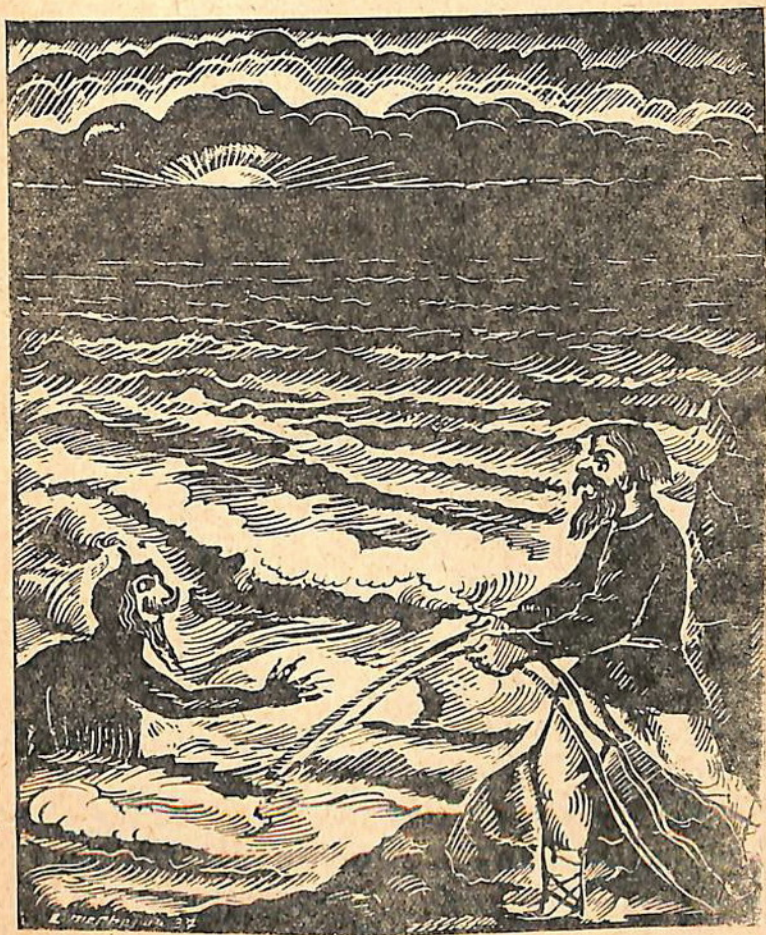
Թոկն վորրեց, կախեց ծովը.

Խիսա փոթորիկ ծովում հանեց,

Ափը ափին ավեց խառնեց.

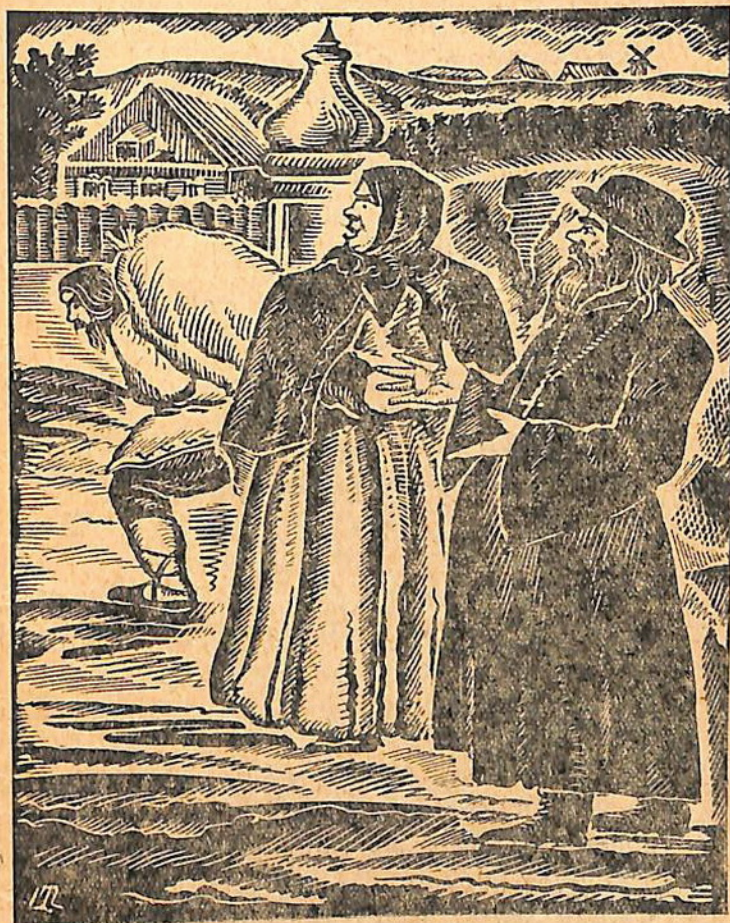
Մի քիչ հետո հանկարծ — ահա,
Ծովից լեւալ մի սատանա.
— Ի՞նչ էս ուզում, Բալդի, մեզնից,
Թոկդ քաշիր, հանիւր ծովից:
— Ձե, ձեր ծովը յես կըխառնեմ
Ու բոլորիդ դուրս կըհանեմ,
Ձեր վրայի ապառիկը,
Իմ տերտերի առնելիքը
Եսպես լերկար չերեք տարի
Ի՞նչու համար դուք չեք բերի.
— Հերիք խառնես ծովը, Բալդի,
Ձեռքիդ թոկը խնդրեմ վայր դի.
Շուտով կըտանք մենք քո հարկը
Ես ա կըգա իմ թոռնիկը:
Գնաց պապը. լեկավ թուր,
Յեկավ, տվավ գլխին գոռը.
Մլավելով ինչպես կատուն,
— Բարև քեզի, ասավ Բալդուն.
Ես ի՞նչ կարգ ե,
Ես ի՞նչ վարք ե,
Քո ուզածը
Ես ի՞նչ հարկ ե.
Ես ի՞նչ լուր ե,
Մեզ չարերիս
Ինչ տխուր ե,
Հեչ լսած կամ գոնե մեկը —
Հարկ վճարեն սատանեքը.
Ե՛, ինչ անենք, կուզես կըտանք
Բայց մի պայման չըմոտանանք.
Մինչև ժողովի պապս հարկը,
Բերի լցնի կաշե պարկը,
Արի վազենք մենք միասին

Ծովի շուրջը. ճամբի կիսին
Ու վոր հոգնի ու լետ ընկնի,
Թող նա վոսկու պարկը տանի:
Մի հռնաց ետտեղ Բալզին
Ծաղրի տալով չարի ճուտին.
«Դու ո՞վ ես վոր, ալ անհեթեթ,
Բալզին վազի քեզպեսի հետ.
Ինչ սպասի թող լըզպորը,
Գնամ բերեմ իմ լեղբորը»:
Բալզին անտառ գնաց արագ.
Բռնեց լերկու հատ նապաստակ
Յեվ գցելով նրանց պարկը,
Դարձավ լեկավ ծովի ափը.
Հանեց մեկին պարկի միջից
Ու բռնելով ջուխտ ահանջից
Ասավ չարին. «Վախկոտ ճուտիկ,
Խոսքիդ տերն ես, արի մոտիկ.
Առաջ վազիր դեռ լեղբորս հետ.
Ի՞նչ ես նայում վրան խեթ-խեթ.
Գե՛ն մեկ, լերկուս, լերեք՝ վազեք,
Դուք իրարի լավ կըսազեք»,
Ու վազեցին. նապաստակը
Փախավ անտառ, մտավ ծակը.
Իսկ սատանեն՝ տնկած դունչը՝
Շրջան տալով ծովի շուրջը
Քրտնաթաթախ և վազե վազ,
Շունչը կտրած և հազիվ հազ,
Քարին տալով իր մի վոտը՝
Իրան գցեց Բալզու մոտը.
Յեվ ինչ տեսավ են լըզպորը—
Բալզին շոյում է լեղբորը.
«Ապրի, ապրի իմ մոր բալեն,

Խիստ հոգնել ե զիլ վազելեն»:
Սատանեն եր՝ փոքրիկ ճուտը,
Փորին տալով լերկար տուտը,
Ասավ. — Գնամ բերեմ հարկը
Վոր լցրել ե պապս պարկը:
Գնաց թոռը պատմեց պապին,
Թե հաղթվեց ծովի ափին:

Բալդին նորից
Թռկն վոլորեց,
Կախեց ծովից,
Խիստ փոթորկից
Չայներ լեկան
Ծովի տակից:
Մի ալլ հնարք գտավ պապը
Յեվ ուղարկեց թոռին ափը.
Թոռը լեկավ, ասավ Բալդուն.
— Հերիք խառնես մեր ծովը գուն,
Ես ինչ կարգ ե,
Ես ի՛նչ վարք ե,
Քու ուզածը
Ես ի՛նչ հարկ ե.
Ես ի՛նչ լուր ե,
Ինչ տխուր ե,
Իմացած կա՞ գոնե մեկը—
Հարկ վճարեն սատանեքը.
Ե՛, վոր կուզես, մենք ել կըտանք
Բայց մի պայման չըմոռանանք:
Մեզնից հեռու—գետնի վրա,
Վրտեղ կուզես, նշան արա.
Չեռքիս փայտը ո՞վ մեզանից,
Դեն շալրաի են նշանից,
Թող նա տանի վոսկու պարկը—

Յերեք տարեն ժողոված հարկը:
Հը՛, լավեցար,
Տես վախեցար
Թեղ Չարդի
Վախկոտ Բալդի:—
«Հա՛, վախեցա թեա Չարդի.
Հլա լեզվին ես լակոտի,
Հլա մտիկ պուճուր շանը:
Ա՛յ, ե՛ն ամպն ե իմ նշանը:
Փայտդ ենտեղ չես կընետեմ.—
Անուհետե չես ձեզ գիտեմ»...
Սատանեն եր՛ փոքրիկ ճուտը,
Փորին տալով չերկար տուտը,
Լեղապատառ ընկավ ծովը,
Շունչը առավ պապի քովը
Յեվ չեղածը ծովի ափին
Նա կցկտուր պատմեց պապին:

Բալդին նորից
Թոկն վոլորեց
Կախեց ձովից,
Խիստ փոթորկից
Չախեր չեկան
Խոր հատակից:
Դարձյալ չեկավ ե՛ն լղպորը.
— Ա՛յ անիծվի ես մեր որը,
Բալդի, ունեմ և մի նոր բան...
«Սուս, կաթնակեր, չքոտ, անբան,
Հերթն իմն ե, ասավ Բալդին
Են աներես չարի ճուտին.
Տեսնում ես դու՛ ե՛ն մատակ ձին
Արածում ե ջոկ, առանձին.
Յեթե նրան բարձրացընես,

Չեռքերովդ կես վերստ տանես,
Չեզ կըբաշխեսն ետ ձեր հարկը,
Դատարկ կերթամ մեր աշխարհքը»:
Սատանեն եր ետ խոսքի հետ
Հասավ ձիուն, իսկուլն և եթ
Սուսվ նրան իր ձեռներին.
Չոռը տալով ջուխս ծնկներին.
Բայց լերկու քայլ դեռ չըփոխած,
Փռվեց գետնին, սաստիկ դողաց.
«Ժուլիկ, մուլիկ չար սատանա.
Վրադ հողոց ո՞վ կըկարդա,
Վեր կաց, վեր կաց, չարի ճուտիկ,
Աչքերդ բաց ու ձին մտիկ,
Դու չըտարար ինձ ձեռներով,
Յես կըտանեսն ես վրաներով».
Ասավ Բալդին ու ձին հեծավ,
Վոտների մեջ նրան առավ,
Մի վերստ տեղը իսկուլն անցավ,
Փոշին լելավ, դուման դառավ.
Ետտեղ դարձյալ չարի ճուտը՝
Չըհասկանալով Բալդու սուտը,
Լեղասպատառ ընկավ ծովը,
Շունչը առավ պապի քովը,
Իր տեսածը ծովի ափին
Նա կըցկըտուր պատմեց պապին:

Բալդին նորից
Թռկն վոլորեց,
Կախեց ծովից,
Խիստ փոթորկից
Չայներ լեկան
Խոր հատակից.
Հնարք չըկար. սատանեքը

Հավաքեցին իրանց հարկը,
Շալկած բերին Բալդու մոտը,
Մեզա գալով ընկան վոտը,
— Առ ուզածդ, գնահ, ասին,
Միայն հանգիստ տուր մեր գասին:

Բալդին լեկավ անքանքալով,
Վոսկին մեջքին զնգզնգալով:
Վաչ իմ որին՝ տերտերն ասավ, —
Թռավ տեղից, տեղ չըզտավ,
Կնկա փեշի տակը մտավ,
Բալդին նրան փեշի տակից
Քաշեց հանեց՝ բռնած միրքից.
Ասավ. «Բերի լես քո գանձը:
Տարվա վերջն ե, ասուր իմ վարձը» —
Են տեր ժլատը
Բռնեց ճակատը
Բալդին մի հեռ կրտասացրեց,
Նրան ոճորքը թուցրեց.
Մի անգամ ել կրտասացրեց,
Լեզուն բերնում լոեցրեց.
Վերջն ել վոր չըկտասացրեց,
Խեղճ տերտերին գժվացրեց.
Ժլատ ծերուկ, ես քեզ մի դաս,
Եժանության ել ման չըզանս.
Ասավ Բալդին ուրախ, ուրախ
Յելավ գնաց անվարձ, անհախ:

1831

Проза

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0002303

ԳՐԱԸ 50 Կ

054.

169

ЦЕНА

11
24 134

А. С. ПУШКИН
СКАЗКА О МЕРТВОЙ ЦАРЕВНЕ И СЕМИ БОГАТЫРЯХ
ГИЗ АРМ. ССР ЕРЕВАН

Пров. 1940 г.